

Boje o přechody přes vodní toky.

(Historické příklady.)

Úvod.

Vodní toky, které protínají území, v němž mají armády bojovat, jsou vždy překážkou pro vojenské operace. Vybíjení nebo uhájení přechodu přes vodní tok, který se stává komunikačním uzlem pochodových os, je podmínkou pro další úspěšné vedení bojů. Ať jde o zmocnění se přechodu přes vodní tok hájený slabě nepřítelem, nepřítelem k obraně vodního toku již zařízeným nebo i při vlastním ústupu, je zajištění dostatečného množství technických prostředků a svědomité a pečlivé provedení všech technických a taktických příprav jak k provedení, tak k zajištění přechodu jednou z hlavních podmínek pro úspěšné provedení přechodu.

I. Přechody připravené nedostatečně takticky a technicky.

1. příklad: Přechod německé armády přes řeku Maas severně od Lüttichu
5.—8. srpna 1914 (náčrt 1).

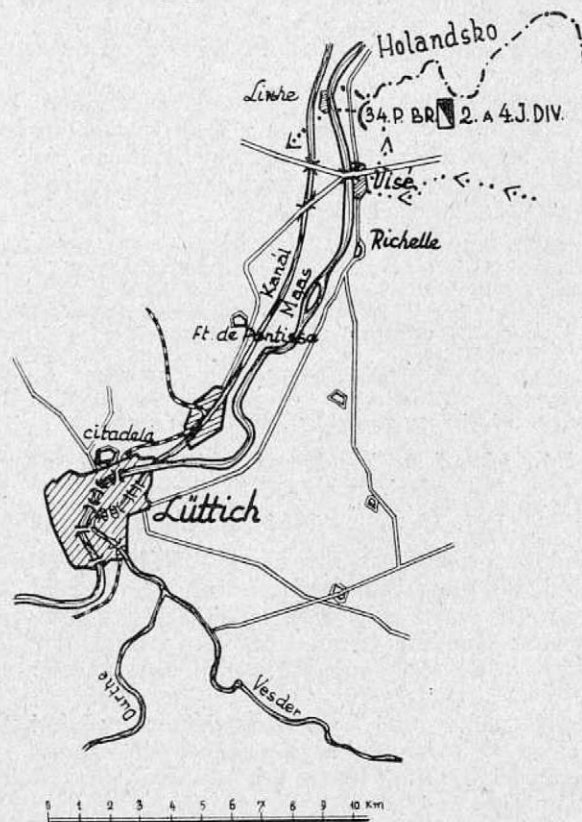
Německá armáda měla se hned při zahájení operací proti belgické armádě zmocnit překvapením přechodů přes řeku Maas. Přechodů se mělo zmocnit 6 zesílených pěších brigád a 2. jezdecký sbor gen. v. Martwitz, složený z 2., 4. a 9. jezdecké divise, které měly podle mobilizačního plánu 3. mobilizační den překročit hranice a vtrhnout do Belgie. Akce byla zahájena 4. srpna ráno, když velitel X. armádního sboru generál pěchoty v. Emmich dal rozkaz těmto pěším brigádám a jezdeckému sboru k pochodu na Lüttich.

2. jezdecký sbor měl obejít Lüttich severně 2. a 4. jezdeckou divisi, jižně 99. jezdeckou divisi.

Postup v belgickém území byl citelně zdržován častým zatarasením silnic. Na nejsevernějším křídle zjistily předvoje 4. jezdecké divise gen. Garniera (zesílené praporem myslivců a pionýry), že most u Visé přes

řeku Maas a přes kanál, kterého se měla divise zmocnit, je úplně zničen. Též všechny přívozy byly zničeny. Myslivci a pionýři dobyli sice útokem osady, avšak stavba nového mostu nemohla být začata, protože přidělené soupravy válečného mostového materiálu byly zařaděny na zad železničních transportů a ještě nebyly dovezeny. Poněvadž osada byla postřelována pevnostními děly z tvrze de Pontisse, bylo upuštěno od přechodu v těchto místech a osada byla v noci opět vyklizena.

Přechod německé armády přes Maasu sev. od Lüttichu 5.—8. srpna 1914.

Náčrt 1.

Na jižním křídle, kde měla 9. jezdecká divise dosáhnout 4. srpna říčky Ourth, byl její postup též zdržován četnými překážkami na silnicích, takže určeného cíle dosáhla jen jedna eskadrona, která obsadila nepoškozený most v Poulseur. Ostatní pěší brigády dosáhly příkazných prostorů jen s námahou až pozdě večer. Severní skupina 2. a 4. jezdecké divise byla zesílena 34. pěší brigádou.

5. srpna měly být převezeny obě jezdecké divise s pěší brigádou přes Maas a kanál u Lixhe, u samých holandských hranic. V 5. hodin bylo začato převážení převážných jezdeckých hlídek. Bylo převáženo bez ohledu na to, že místo převážení bylo ještě v dosahu pevnostního dělo-

střelectva. Ukázalo se však, že pontony jezdeckých divisí, které jen byly k dispozici, nestačí pro převážení celé skupiny, a proto bylo po převezení nejnutnějších jezdeckých přezvědů začato ve 14.30 hod. převážení pěchoty. V 17.30 hod. došla sice další pionýrská rota, pěší brigáda byla však převezena až v 22.30 hod., ale bez dělostřelectva a jiného válečného materiálu.

Dvě divisní soupravy válečného mostového materiálu dojelely k místu převážení s velkou námahou po špatných cestách až pozdě večer.

V převážení bylo pokračováno 6. a 7. srpna. Teprve v noci se 7. na 8. srpna postavili pionýři lávku a úzký výpomocný most, po němž konečně přešly zbytky obou jezdeckých divisí. Přechod trval od 3. hodin ráno do pozdní noci.

Na jižním křídle skupiny gen. v. Emmicha neodhodlal se též velitel 99. jezdecké divise pro únavu mužstva a koní k dalšímu postupu a přechodu přes řeku Maas západně od Lüttichu 5. srpna, jak měl nařízeno. Zůstal v dosaženém prostoru, aby kryl jižní křídlo celé skupiny proti hlášenému nepřátelskému jezdecku.

Řeka Maas od Namuru až k Lüttichu je 100 m až 160 m široká a 2 m až 6 m hluboká. Poproudně protéká rovinou a značně se rozšiřuje. Podél levého břehu Maasy jest Lüttich Maastrichtský kanál široký 20 m a hluboký 2 m.

Německý mostový trén pro jezdecko (Deutscher Kavallerie Brückentrain) měl na dvou vozech 4 pontonové díly. Byl určen jen k převážení osob nebo k sestavení 32 m dlouhé a 1 m široké lávky.

Divisní mostový trén (Divisions Brückentrain M 1910) mohl převážeti jak osoby, tak i povozy a děla. Z materiálu bylo možno postavit 68 m lávky pro jezdce nebo 41 m mostu pro lehké vozy nebo 21 m mostu pro auta.

2. příklad: Přechod rak.-uherského VIII. armádního sboru před Drinu 12.—15. srpna 1914 (náčrt 2 a 3).

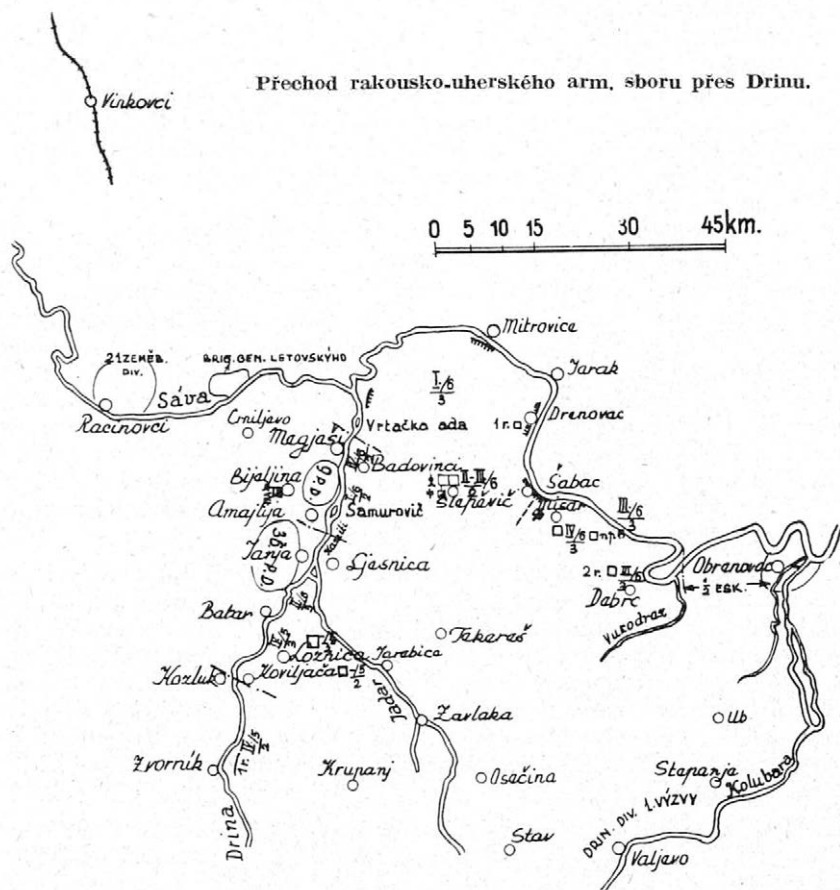
Podle rozhodnutí velitele 5. armády měl VIII. a XIII. armádní sbor zahájit ofensivu do Srbska přechodem přes Drinu. VIII. armádní sbor měl přejít Drinu 12. srpna východně od Bjeljiny a postupovat směrem žním. XIII. armádní sbor měl přejít tuto řeku v prostoru jižně od města Janji a zmocnit se výšin východně od Loznice, uzavírajících vstup do údolí Jadaru.

Ofensivu měla podporovat 2. armáda demonstračními přechody přes Sávu a obsazením Mitrovic, Šabce a Cigánského ostrova. Spojení s 2. armádou měla dosíci nově utvořená brigáda, složená z domobraneckých praporů generálmajora Letovského.

Přechodové pásmo VIII. armádního sboru směřovalo proti hranicím mezi srbským úsekem skupiny „Šabac“ a skupiny „Loznica“, jež byly od 3. srpna střeženy předsunutými oddíly III. srbské armády. Oddíly skupiny šabacké střežily řeku Sávu od ústí potoka Vukodraž (25 km jiho-východně od Šabce) až po ústí Driny do Sávy a dolní tok Driny až po Samurovič ada, skupina loznická střežila dalších 40 km Driny až k osadě Zvornik.

Řeka Drina byla v pásmu přechodu VIII. armádního sboru 200—300 kroků široká a 2 až 6 m hluboká. Měla dvě ramena, břehy hlavního i vedlejšího ramene byly nesoudržné, 4—5 m vysoké. Vedlejší rameno bylo misty brodné. Břehy a ostrovy byly porostlé hustým a neprůchodným porostem. Hustý listnaný porost na východním břehu, dále pole s vysokou kukuricí, v nichž se mohly ukrýt před pozorováním velké jednotky, to vše bránilo výhledu na břeh, obsazený srbskými vojsky a tím jen více ztěžovalo přechod.

V úseku skupiny „Šabac“ byly 4 prapory 2. výzvy p. pl. 6, 3 prapory 3. výzvy p. pl. 6 a 1. nadpočetný prapor téhož pluku, v úseku Loznica byl 1 prapor 3. výzvy p. pl. 6, 1 prap. 3. výzvy p. pl. 5 a 3 prapory 2. výzvy p. pl. 5. Na rozhraní obou skupin byl též oddíl komitů jadarských. Úsek šabacký měl z 8 praporů 5 praporů v záloze a 12 rot podél hranic, úsek loznický měl z 5 praporů zálohu v síle asi 4 praporů. Silné zálohy byly vyloučeny proto, že byla nařízena aktivní obrana. Oddíly stojící na

Náčrt 2.

břehu měly získat čas, aby zálohy mohly zasáhnout a útočit do boku a týlu nepřítele, který přešel Drinu a Sávu. Kdyby byly donuceny k ústupu, měly bojovat na obranných postaveních předem určených. Řídké obsazení velkého úseku Sávy a Driny (od Obrenovce až k Zvorníku) s hlavní zálohou až ve Valjevu (drinská divise I. výzvy) dávalo rak.-uherské armádě naději na úspěch při zahájení ofensivy do Srbska. Naproti tomu musila srbská obrana klásti tuhý, ale pružný odpor podmiňující dobré spojení a u velitelů schopnost poznat vhodnou dobu k zahájení protiútoků s přesně vymezenými cíli.

Obranná postavení byla usilovně budována.

Ofensiva 5. armády narazila hned s počátku na tak značné obtíže, že musilo být upuštěno od původního úmyslu útočit přes Drinu současně na široké frontě. Srážkami vlaků, které se udály od 4. do 10. srpna, byly zadrženy některé vlaky s mostovými soupravami a částmi 21. střelecké divise VIII. armádního sboru až o 26 hodin, čímž se opozdila operační pohotovost armády, a proto splnil 1. operační den jen malou část toho, co bylo od něho čekáno.

VIII. armádní sbor měl zaujmout pohotovostní postavení u Amajliji a 12. srpna přejít Drinu. Velitel sboru prosil, aby útok byl odložen na 14. srpen, poněvadž všechny části sboru ještě nedojely do vykládacích stanic, že jsou pětidenní jízdou, během níž nemohlo být o nočním odpočinku v přeplněných vagonech ani řeči, silně unaveny, že jednotky pochody k přívozům přes Sávu a dalšími posuny do nástupového prostoru si opět neodpočinuly, což mělo vliv i na uvolnění kázně.

Šlo hlavně o 21. zeměbraneckou divisi, která došla 9. srpna do vykládacích stanic s polovičním štábem, pěchotou, divisním jezdecktvem, bez dělostřelectva, trénů, technických jednotek a mostových souprav. Protože velitel 5. armády nepovolil veliteli sboru odložení útoku s poukazem na to, že nepřítel je slabý a že může divisi postrádat, která zatím pohodlně dojde k řece, musila neúplná 21. zeměbranecká divise nastoupit 10. srpna pochod k dolní Drině a měla ji přejít východně od Bjeljiny. Po několika-hodinovém čekání v slunečním žáru u parního přívozu u Račinovce byla pozdě odpoledne převezena na jižní břeh Sávy a dosáhla v noci úplně vyčerpána prostoru Gajič, Crniljevo Grn (12 km severozápadně od Bjeljiny). Pluky došly bez trénů, neboť ty musily pro nevyhovující a neopravené mosty dělat až 20 km zajižďku přes Bjeljínu.

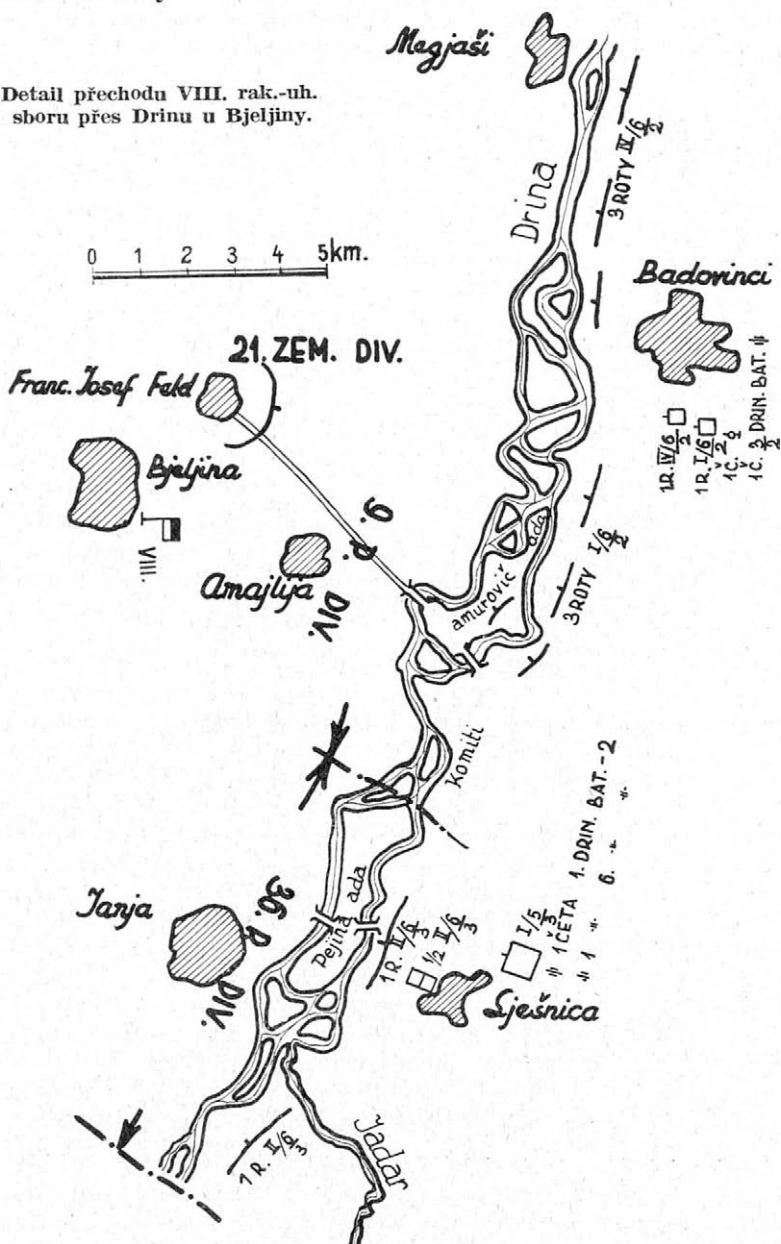
U VIII. armádního sboru nastaly třenice již při nástupu divisi k řece; 10. srpna nařídil velitel sboru, že 9. pěší divise bude útočit přes Drinu přes Samurovič ada jihovýchodně od Amajlaji. 21. zeměbranecká divise u Megjaši severovýchodně od Bjeljiny. Velitel 21. zeměbranecké divise dostal rozkaz 10. srpna pozdě večer. Průzkum nebyl proveden, nebyl znám stav cest, ani kde bude možno přejít řeku, jaká je řeka, počet, šířku ramen, kolik válečného mostového materiálu bude pro přechod třeba a j. Nejzávažnější však bylo, že nebylo jisto, dojde-li včas dělostřelectvo, pionýři a mostové soupravy.

Pěchota a divisní dělostřelectvo nastoupily 11. srpna ráno pochod do Megjaši. Velitel divise odjel napřed do Bjeljiny k veliteli sboru, aby mu vysvětlil, na jaké obtíže naráží nařízený útok 12. srpna, a že útok v ten den nelze provést. Velitel sboru proto rozhodl, aby zeměbranecká divise přešla za 9. pěší divisi u Amajliji a aby proto byla 12. srpna časně ráno pohotově na Franz Josefs Feld. Tímto změněným rozkazem přibýlo divisi asi 15 km pochodu po špatných cestách a za neobyčejně velkého horka.

Útok VIII. armádního sboru byl zahájen 12. srpna ráno, ale jen 9. pěší divisi převezněním předvojů (2 prapory p. pl. 102) přes hlavní rameno Driny na ostrov Samurovič ada. Tam narazil na takový odpor pohraničních srbských jednotek (I. prapor 6. pl. II. výzvy, jednu rotu 6. pl. III. výzvy a komity), že se dostaly skrze hustý porost a kukuřici k druhému, nepříteli užšímu ramenu až v poledne. Zatím mohl úsek ša-

backý poslati ze zálohy 2 prapory s dělem, aby zesílily obranu východního ramene řeky.

**Detail přechodu VIII. rak.-uh.
sboru přes Drinu u Bjeljiny.**

Náčrt 3.

V poledne byl ukončen válečný most přes hlavní rameno Driny a pracovní oddíly upravovaly skrze porost ostrova cestu, aby jednotky

9. pěší divise mohly postoupit k východnímu rameni řeky. Poněvadž se zdálo nemožné, že by 9. divise ještě týž den mohla přejít i toto druhé rameno, bylo nařízeno odpoledne 21. zeměbranecké divisi, aby se utábořila mezi Amajlijou a Franz Josefs Feld. Asi v tu dobu došlo divisní dělostřelectvo do Bjeljiny.

Mezitím se podařilo 10. pěší brigádě 9. pěší divise najít brod a přebrodit druhé rameno. Za soumraku Srbové po úporné obraně ustoupili a byla začata stavba válečného mostu přes východní rameno.

Protože se velitel sboru domníval, že již nastane rychlý postup vpřed, nařídil, aby též 21. zeměbranecká divise přešla na ostrov Samurovič. Silnice byla však tak přeplněna vracejícími se prázdnými vozy mostových souprav, vozy s raněnými, předjíždějícími trény 9. pěší divise, že bylo třeba několika hodin, aby divise ušla 3 km, které byla vzdálena od ostrova, přeplněného již jednotkami, dělostřelectvem a trény 9. pěší divise. Velitel 21. zeměbranecké divise nařídil, aby se pluky utábořily po obou stranách silnice východně od Amajliji, což bylo možno provést až o půlnoci. Trény i přes zákroky a přísliby sboru vůbec nedojely.

Úplným selháním řízení posunů jak pěších pluků, tak trénů unavovala se nadmíru vojska a vznikly poruchy v zásobování.

Opožděním souprav válečného mostového materiálu, které byly poslány na nepravou silnici, byl most přes východní rameno Driny dokončen až 13. srpna v 5 hodin ráno. Po něm přešla napřed skupina gen. Letovského, pak 17. pěší brigáda 9. pěší divise, na konec 21. zeměbranecké divise.

Nevyplnění úkolu daného VIII. armádnímu sboru na 12. srpna mělo vliv i na postup XIII. armádního sboru, který útočil přes Drinu jižněji od Batar. Převezené 1. sledy tohoto sboru obsadily po odražení dvou útoků částí srbského 5. pluku III. výzvy předmostí u Batar proti Loznici. Do 10 hod. bylo předmostí spojeno válečným mostem. Poněvadž další postup XIII. armádního sboru závisel na postupu VIII. armádního sboru, byl útok XIII. armádního sboru, nařízený odpoledne 12. srpna, odložen na 13. srpen.

Prameny, jichž použito:

Österreichs-Ungarns letzter Krieg. Sv. I—IV. Vídeň 1929/34.

Velíki rat Srbije. Bělehrad 1924—34.

Schön: Šabac. Liberec 1928.

Kapitán žen. Václav D e y l:

Ničení železnic leteckým bombardováním.

Železnice jakožto strategický dopravní prostředek prvního řádu bude zajisté velmi častým cílem bombardovacího letectva. V této úvaze chci se zmínit o možnostech leteckého bombardování železnic se stanoviska stavebně železničního a posoudit, jak velký vliv může mít letectvo na přeprušení železniční dopravy.

Všeobecně si můžeme rozdělit železnici na tři hlavní druhy cílů: 1. nádraží, 2. objekty, 3. širá trať.